

KINDEREN VAN GOD

JUAN FRANCISCO POZO

KINDEREN VAN GOD

Het genadeleven

Theologische inleidingen

INHOUDSOPGAVE

LIJST MET AFKORTINGEN	9
INLEIDING	11
HOOFDSTUK I: DE ROEPING VAN DE MENS:	
HET LEVEN IN DE GEEST	17
De mens: zijn oorsprong en zijn toekomst	17
Het leven van de geest en het leven in de Geest ..	19
De mens in het Paradijs	21
De mens verwerpt het plan van God	22
Het Goede Nieuws	24
Conclusie	25
HOOFDSTUK II: DE RECHTVAARDIGING	27
De natuur van de zonde	28
De gevolgen	30
De bewerker van de rechtvaardiging	31
De weg van de rechtvaardiging	32
De noodzaak van de voorafgaande genade	33
Enkele historische vergissingen	34
De mens keert terug naar God	38
De vergeving	39
Heiliging en innerlijke vernieuwing	41
Conclusie	43

HOOFSTUK III: HET GENADELEVEN	45
De genade als deelname aan het leven van God ..	45
De genade als vergoddelijking of inwoning van God in de ziel	51
Kinderen van God	54
Kinderen van God in Christus	56
Kinderen van God in Christus, door de heilige Geest	57
Het verband tussen de genade en de inwoning van de Allerheiligste Drie-eenheid	59
De genade van bijstand (helpende genade) in de heiliging	60
De weg van de genade	62
De medewerking van de vrijheid	64
Andere genadegaven	67
De bovennatuurlijke deugden en de gaven van de heilige Geest	68
HOOFDSTUK IV: DE GENADE EN DE WERKEN. OVERWEGINGEN OVER DE VERDIENSTE	73
Overwegingen over de verdienste	74
Wat mag men verdienen?	76
Voorwaarden om te kunnen verdienen	80
Invloed van de genade op het menselijk handelen	80
Het verband tussen de menselijke en de bovennatuurlijke deugden	82
De menselijke en de bovennatuurlijke persoonlijkheid	84
HOOFDSTUK V: DE CHRISTELIJKE HEILIGHEID	87
De heiligheid als persoonlijke opdracht	88
De “coördinaten” van de heiligheid	90
Het transparant	92
De weg van het gebed	93
Het gebed wordt leven	96

De Allerheiligste Mensheid van Christus	97
De ontmoeting met het kruis	98
In gesprek met de Allerheiligste Drie-eenheid	100
NOTEN	102
BIBLIOGRAFIE	109
Leergezag van de Kerk	109
Theologische werken over de genade	111
Geestelijke lectuur	111

LIJST MET AFKORTINGEN

AAS	<i>Acta Apostolicae Sedis</i>
CKK	Catechismus van de Katholieke Kerk
CoCKK	<i>Compendium van de Catechismus van de Katholieke Kerk</i>
DCE	Benedictus XVI, <i>Deus caritas est</i>
DM	Johannes Paulus II, Encycliek <i>Dives in misericordia</i>
DS / DH	Denzinger-Schönmetzer/Denzinger-Hünemann, <i>Enchiridion symbolorum, definitionum et declarationum de rebus fidei et morum</i>
DIM	Leo XIII, <i>Divinum illud munus</i> , ASS (1896/97), 29
DOM	Johannes Paulus II, Encycliek <i>Dominum et vivificantem</i>
EV	Johannes Paulus II, Encycliek <i>Evangelium vitae</i>
GS	Tweede Vaticaans Concilie, Constitutie <i>Gaudium et spes</i>
LG	Tweede Vaticaans Concilie, Constitutie <i>Lumen gentium</i>
LP	Leo XIII, Encycliek <i>Libertas praestantissimum</i> , AAS (1887/1888)
NMI	Johannes Paulus II, <i>Novo millennio inneunte</i>
VS	Johannes Paulus II, Encycliek <i>Veritas splendor</i>
S. Th.	Thomas van Aquino, <i>Summa Theologica</i>
q.	<i>quaestio</i>
a.	<i>in articulo</i>

INLEIDING

Het Evangelie van de heilige Lucas bevat een van Jezus' langste en mooiste parabels. Deze gelijkenis laat zien dat God werkelijk een Vader is en dat zijn goedheid en barmhartigheid jegens de mensen alles overtreft. Hier volgt deze passage:

“Iemand had twee zonen. De jongste zei tegen zijn vader: ‘Vader, geef mij mijn deel van de erfenis’. En hij verdeelde zijn vermogen onder hen. Niet lang daarna vertrok de jongste zoon met al zijn bezit naar een ver land, waar hij het verkwistte in een losbandig leven. Toen hij alles opgemaakt had, kwam er een zware hongersnood over dat land en ook hij begon gebrek te lijden. Hij zwierf rond tot hij in dienst trad bij een van de inwoners van dat land; die stuurde hem het veld in om varkens te hoeden. Graag had hij zijn honger gestild met het voer dat de varkens aten, maar niemand gaf hem wat. Toen kwam hij tot zichzelf en zei: ‘Zoveel dagloners van mijn vader hebben brood in overvloed, en ik verga hier van de honger! Ik ga terug naar mijn vader. Ik zal hem zeggen: Vader, ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u; ik ben het niet meer waard om uw zoon te heten, behandel me als een van uw dagloners’.

En hij stond op en ging terug naar zijn vader.

Toen hij nog ver van huis was, zag zijn vader hem al en werd ontroerd; snel liep hij op hem toe, viel hem om

de hals en kuste hem. ‘Vader’, zei de zoon tegen hem, ‘ik heb gezondigd tegen de hemel en tegen u; ik ben het niet meer waard om uw zoon te heten’. Maar de vader zei tegen zijn dienaren: ‘Haal vlug de mooiste kleren en trek ze hem aan, doe een ring aan zijn vinger en schoenen aan zijn voeten. Haal het gemeste kalf en slacht het; laten we eten en feestvieren, want mijn zoon hier was dood en is weer levend geworden, hij was verloren en is teruggevonden’.

En ze begonnen feest te vieren”.¹

Dit is dus het eerste deel van deze parabel. De vader en de zoon zijn de hoofdrolspelers. We zullen hierbij stil blijven staan, en ook bij de woorden en handelingen die Jezus hun toeschreef, om zo een beter inzicht te leren krijgen in het mysterie van de liefde van God voor de mens, in het antwoord van de mens en de vele middelen die God gebruikt om hem tegemoet te gaan en hem te helpen om zijn roeping tot ontplooiing te brengen.

Dit verhaal brengt geleidelijk de volgende hoofdthema’s naar voren:

– de fascinatie voor een denkbeeldige vrijheid die de zoon het ouderlijk huis doet verlaten; de uiterste ellende waarin hij geraakt nadat hij zijn bezit verkwist heeft; zijn vernedering om varkens te moeten hoeden, en erger nog, het verlangen zich te voeden met de schillen die de varkens aten;

– de gedachte aan wat hij verloren had, gevolgd door het berouw en het voornemen om bij zijn vader schuld te bekennen en naar huis terug te keren;

– de liefdevolle opname door de vader, het teken van zijn immense vreugde bij de terugkeer van zijn zoon. De mooiste – en beste – kleren, de ring en het feestmaal zijn symbolen van het nieuwe, zuivere en waardige leven van de mens die tot God en tot zijn huisgezin, de Kerk, terugkeert.² Deze symbolen tonen de rijkdom van betekenissen van de notie *genade* in het Nieuwe Testament, die als volgt

samengevat kunnen worden:

1) de *genade* is de verzoening met God en de vergeving van onze zonden (ze krijgt dan de benaming *rechtvaardiging*); 2) *genade* is ook de nieuwe toestand van de mens op weg naar heiligheid (*heiligmakende genade*); 3) de verschillende ondersteuning die wij van God verkrijgen met als doel onze heiliging, heten *genaden van bijstand* of *helpende genaden*; 4) ten slotte en boven alles, de gave per uitstek die de heilige Geest is (*ongeschapen genade*).

Paus Johannes Paulus II heeft in zijn encycliek *Dives et misericordia* enkele aanknopingspunten gegeven die de lijnen volgen van dit verhaal. Ze zullen helpen om meer diepgang te geven aan deze studie over de genade.

We lezen er eerst:

“Deze zoon, die van de vader het hem toekomende erfdeel ontvangt en van huis weggaat om het in een ver land ‘in een losbandig leven’ te verkwisten, is in zekere zin *de mens van iedere eeuw, beginnend met degene die het eerst de erfenis van de genade en van de oorspronkelijke rechtvaardigheid verloor*. Hier blijkt de analogie wel het meest. Zijdelings slaat de parabel op iedere schending van een liefdesovereenkomst, op ieder genadeverlies, op ieder misdrijf”.³

En verder:

“De figuur van de vader laat ons God als Vader zien. (...) De vader van de verloren zoon toont zich *trouw aan zijn vaderschap*, trouw aan de liefde die hij te allen tijde aan zijn zoon bleef schenken”.⁴

1. Dit is de stelling van ons eerste hoofdstuk met de titel DE ROEPING VAN DE MENS: HET LEVEN IN DE GEEST.⁵ Het uitgangspunt wordt de voorstelling van God als Vader, en van de mens als een kind dat in het huis van zijn Vader leeft.

Adam en Eva zijn dat eerste weggelopen kind. We zullen niet lang stilstaan bij het verhaal van de zondeval maar er wel de gevolgen van meten, omdat ze de hele

mens raken.

Na de zonde geeft God zijn voornemen niet op om de mens te laten delen in zijn leven en Hij begint met de voorbereiding van de heilsgeschiedenis die haar hoogtepunt zal vinden in de Menswording van de Zoon van God. Jezus Christus is onze Verlosser: Hij verlost ons van de slavernij van de zonde en maakt ons kinderen van God op een manier die de menselijke intelligentie te boven gaat: kind van God zijn, betekent nu dat men “ingelijfd wordt” in Christus.

Dit wordt werkelijkheid bij de opname in de Kerk door het Doopsel. Zo wordt de eerste terugkeer van het kind naar zijn vader bebroond.

De volgende hoofdstukken zullen het leven van de genade verder bestuderen vanuit de situatie van de huidige mens, na de Verlossing.

2. De afwijzing van de goederen uit het huis van de Vader om op zoek te gaan naar denkbeeldig en kortstondig profijt, brengt de diepe wanorde van de zonde aan het licht. In het bijzonder die van de doodzonde, want deze veronderstelt een echte *dood* van het genadeleven.

Wie zich door de doodzonde van God verwijderd heeft, kan het leven van de genade niet uit eigen kracht terugwinnen (zelfs niet beslissen om het te herstellen) zonder de hulp van God. Het is een eigen initiatief van God om de mens te ontrukken aan de zonde en hem terug te doen keren naar het leven van de genade. Zoiets heet de RECHTVAARDIGING en we zullen dit onderwerp behandelen in hoofdstuk II.

Nadat de Vader zijn kind verwelkomd heeft en hem nieuwe kleren heeft gegeven, leidt Hij hem naar het feestmaal. Deze beelden betekenen dat de rechtvaardiging het werk is van Gods genade. De genade — die aanwezig is bij het begin van de bekering en de heiliging van het hele leven— zal het onderwerp zijn van hoofdstuk III:

HET GENADELEVEN.

DE GENADE EN DE WERKEN worden besproken in hoofdstuk IV. Voor God, en omdat Hij het zo beschikt heeft, krijgen de werken die in staat van genade zijn vervuld een recht op beloning dat men verdienste noemt.

De genade is bovendien intiem verweven met de natuur van de mens en beïnvloedt al zijn werken; de genade schrappt niet wat echt menselijk is en beschadigt het ook niet, integendeel, ze maakt het voor de mens mogelijk om het beste uit zichzelf tot ontplooiing te brengen.

3. In de gelijkenis treedt de oudste zoon naar voren:

“Maar zijn oudste zoon was nog op het land. Toen hij naar huis kwam, hoorde hij muziek en dans. Hij riep een van de knechten en vroeg wat er te doen was.

Die antwoordde: ‘Uw broer is thuisgekomen en uw vader heeft het gemeste kalf geslacht, omdat hij hem gezond en wel terug heeft’.

Toen werd hij kwaad en hij wilde niet binnenkomen.

Daarop kwam zijn vader naar buiten en probeerde hem tot andere gedachten te brengen. Maar hij gaf zijn vader ten antwoord: ‘Ik dien u nu al zoveel jaren en nooit heb ik een gebod van u overtreden, maar mij hebt u nog nooit een bokje gegeven om met mijn vrienden feest te vieren. Maar nu die zoon van u is thuisgekomen, die uw vermogen met slechte vrouwen heeft verbrast, hebt u voor hem het gemeste kalf geslacht’.

Maar hij zei: ‘Jongen, jij bent altijd bij me en alles wat ik heb is van jou. We moeten feestvieren en blij zijn, want die broer van je was dood en is weer levend geworden, hij was verloren en is teruggevonden’.⁶

Het christelijk leven vraagt een voortdurende terugkeer naar het Huis van de Vader, “terugkeren met berouw, een bekering van het hart die de wil in zich draagt om te veranderen”.⁷

Maar de dynamiek van de genade eindigt hier niet mee: het is niet voldoende om voortaan de zware zonde te vermijden, maar men moet vooruitgaan, streven naar een steeds intiemere omgang met Christus en, door hem, deelgenoot worden van het mysterie van de Allerheiligste Drie-eenheid.

Dat is heiligheid. En alle gelovigen worden hiertoe geroepen. Ze is een geschenk, maar ook een werk, want ze vereist een vrije beantwoording aan de ontvangen gaven.

De weg naar de heiligheid is persoonlijk, verweven met de persoonlijke omstandigheden van ieder mens, maar ze gaat niet zonder bepaalde stappen die elke gelovige op zoek naar God op een of andere manier moet afleggen. Het laatste hoofdstuk zal hieraan gewijd zijn: DE CHRIS-TELIJKE HEILIGHEID.